

je pri glavnih volitvah bilo definitivno izvoljenih 209 poslancev, v 188 okrajih pa pride do ožje volitve. Katoliški centrum je pri volitvah pridobil nekaj mandatov izgubili pa so Poljaki pet poslancev. Pri tako silnem zatiranju Poljakov je poslednje umevno. Socijalni demokratje so si pri glavnih volitvah ohranili dosedanje število mandatov. Mnogo njihovih kandidatov pa pride v ožje volitve, pri kateri upajo na zmago. Nasprotniki socijalnih demokratov uvidijo prospevanje teh in pozivljejo vse stranske na delo proti njim.

Francija. — Prav so imeli oni, ki so trdili po završetku parlamentarnih volitev, da so te izpale neugodno za Melinejevo vlado in da bo ta morala odstopiti. Ko je Meline v zbornici razvijajoč program vlade povdarjal, da je ta strogo demokratičen in da se vlada more opirati le na desnico in ne na preveč revolucionarno levico, je poslanec Ricard predlagal k temu izvajanju dostavek, da je zbornica voljna izvajati politiko demokratičnih preosnov, temelječih na zvezi republikancev in opirajoč se na izključno republikansko večino. Zbornica je ta proti Melinejevemu vladnemu programu naperjeni predlog vsprejela z večino 51 glasov. Ker je Meline uvidel, da nima zanesljive večine v zbornici, je podal ostavko. Novo ministerstvo se bode torej moralo odločno naslanjati na republikance.

Španjsko-amerikanska vojska. — Na bojišču vse pri starem. Na Filipinih gospodarijo ustaši, ki zmagonosno prodirajo dalje. Sicer imajo Španjci dobro pozicijo, vendar ni misliti na rešitev Filipinskih otokov za Španijo, ker se more reči, da so že zdaj popolnoma v rokah ustašev in Amerikancev. Glavno mesto Manila v kratkem kapitulira. Kakor hitro dojde Američanom pomoč z doma, se mora mesto udati. Ustaši sami itak nemorejo mesta vzeti, ker nimajo priprav. Pa tudi ameriški poveljnik Dewey ne pripusti ustašem, da bi polno oblast zadobili na otokih, ker bi se potem Amerikanci nemogli nazvati zmagovalce Filipinskih otokov. Te dni pričakuje Dewey pomoči z doma in potem bo lahko dosegel zmago na celi črti. — Drugi oddelek španjskega brodovja pod poveljstvom Camera je odplul iz Kadiksa. Ne ve se, je li odrinil proti Filipinom, ali proti Kubi. Amerikanci morajo s svojo manipulacijo ob Kubi hiteti, da prej premagajo španjsko brodovje Cerverovo, nego dojde na pomoč Camera. Amerikanci pridno bombardujejo španjske utrdbe v luči Santjago, a ne dosegajo povoljnih uspehov. Tudi z izkrcavanjem pehote na suho ne gre gladko. Španjska posadka marljivo deluje proti Amerikancem. Vojni svet ameriški je mnenja, da bo za izvršitev cele voje akcije na Kubi treba še 200.000 mož in predsednik Mac Kinley je mnenja, naj se pozove pod orožje še 100.000 prostovoljcev.

Obrtnija.

Omejena in neomejena zaveza naših posojilnic.

Spisal Ivan Lapajne.

Marsikomu se čudno zdi, da uživajo naše posojilnice toliko zaupanja. Komaj se ustanovi v kakoršnem kraju takov zavod, pa že razpolaga s precejšnjimi svotami, kakor smo imeli v zadnjem času to priliko opazovati pri nekaterih čisto novih posojilnicah na Gorenjskem z neomejeno zavezo. No, utegnil bi kdo reči, radi tega so imele te posojilnice veliko zaupanje, ker so ustanovljene brž z neomejeno zavezo. Dobro! A baš tudi na Gorenjskem že veliko let deluje posojilnica z omejeno zavezo, ki je uživala in še uživa tudi veliko zaupanja, tako da so se jej

dale na razpolaganje velike svote hranilnih vlog. Iz tega sklepamo, da občinstvo gleda v obče le na to, kakošnim osebam je poverjen zavod, kako one gospodarijo z denarjem, kako ljudstvu vstrežajo itd. Temeljitega pojma o bivstvu in organizaciji teh zavodov ono nima in ga tudi imeti ne more. Vsaj se še izobraženim Slovencem pripeti, da v javnih listih napačno razlagajo zakon, ki govori o naših zadrugah in njih zavezi, katero prevzamejo udje nasproti zadrugam samim in nasproti občinstvu. Radi tega ne bode odveč, da razložimo kaj je „omejena“ in „neomejena zaveza“ naših posojilnic.

Po § 2. združnega zakona od 9. aprila 1873. je v taki zadrugi pri ustanovitvi sprejeti v pravila, da so združniki „neomejeno“ ali „omejeno zavezani“. V prvem slučaju je vsak združnik z vsem svojim imetkom nerazdelno zavezan za združne dolžnosti, a v drugem slučaju samo do neke določne, naprej ustanovljene vsote. Ta vsota je pri omejeni zavezi edino le delež, ki ga vloži. Ako zadruga slabo gospodari, v nevarnosti je ta delež. V slučaju konkurza ali likvidacije je zavezo pa v smislu § 76. ne samo s svojim deležem, temuč še z drugim, ravno tolikim zneskom. To torej niso nevarna določila za združnike pri posojilnicah z omejeno zavezo in seveda velja to za vse registrovane zadruge, osnovane po združnem zakonu.

Zato lahko kar brezskrbno pristopajo ljudje k takim posojilnicam, od katerih utegnejo na posodo dobiti, ne da bi se bili kot udje nevarno nasproti zadrugi zavezali. Vse drugače pa je to pri posojilnicah z „neomejeno zavezo“. Pri teh so združniki v smislu omenjenega § 2. in v smislu § 53. istega zakona z vsem svojim imetjem nerazdelno zavezani nasproti zadrugi. In to žalibog — vsled pomanjkljivosti v tej postavi — ne samo nasproti upnikom zadruge, kakor to dopušča § 72. zakona od 9. aprila 1873. Naj to v konkretnem slučaju razložimo. Posojilnica pride v konkurs. Da se ugotovi upnikom, hranilničarjem in izposojevalcem, izterjajo se najprvo izposojeni denarji. Ako tako dobljene svote ne zadostujejo, seže se na rezervni fond. Ako še ta ne zadostuje, poberejo se deleži. Ako teh dosta ni, doplačati morajo posamezni udje. Na ta način se počasi vsi upniki potolažijo. Ali kdor izmed upnikov nima potrpežljivosti, temu omenjeni § 72. dovoljuje, da sme zgrabiti še med tem postopanjem samostojno združnike za to, kar je pri svojih terjatvah izgubil. Tako je razumeti združni zakon, in ne ravno nasprotno, kakor smo čitali ne davno v „Primorskem listu“ kjer se je sicer združni zakon drugače pravilno tolmačil. Da je ta š hiba v združnem zakonu, to je obče priznано, ker je to delalo veliko neprilik že osebam, katere so bile udje pri posojilnicah, ki so bile prišle v konkurs, in ker je to delalo veliko neprijetnost dotičnim sodnijam. Temu pa hoče v okom priti novi združni zakon, čegar načrt ima vlada že dve leti pripravljen. Ta načrt izključuje to neposredno zavezo združnikov nasproti upnikom kakoršne-koli zadruge.

Razložek, prevelik razložek med omejeno in neomejeno zavezo pa ostane še tudi po bodoči novi postavi.

V Slovencih imamo obe vrsti posojilnic. V novejšem času snujemo le posojilnice z „neomejeno zavezo“, katerih smo se po začetku zelo branili. Prišli smo torej iz ekstrem v ekstrem. To sicer tudi pri Čehih opazujemo. Vendar oni imajo še tretjo vrsto posojilnic, ki je nekako gledé zaveze na sredi med našima vrstama. To so posojilnice z omejeno zavezo, pri katerih se pa udje kar od kraja zavezati morajo, da garantujejo z 2—, 4—, 5—, 10 ali 20 kratnim zneskom svojega deleža. To je pa že precej veliko garancijo. Recimo, zadruga ima 500 členov. Deleži so po 50 gld. in garancijo je 20kratni delež. Tako posojilnico ima torej v slučaju konkursa za pol milijona deležev, ker je dovolj garancije.

Nov deželni hipotečni zavodi.

Pod tem naslovom priobčila je Oesterreich-ungarische Sparkassen-Zeitung, znan strokovni list, nastopno notico: Vsled zaključka dalmatinskega sabora z dne 11. februarja 1898. prične Zemljišno-Veresijski zavod Kraljevine Dalmacije s 1. julijem 1898. svoje delovanje.

Ravnateljem zavoda imenovan je gospod Avgust Endlicher, koji je pričel svoje delovanje v kreditni stroki kot tajnik hranilnice tržke občine Hainfeld na Dolenjem Avstrijskem in si je v svoji domovini, v Kranjski, kjer je uredil štiri mestne hranilnice (v Ljubljani, Novem mestu, Kranji in Radovljici,) od katerih je bila zadnja vsled njegove inicijative ustanovljena, in več posojilnic, pridobil glas dobrega organisatorja v tej stroki. — V zadnjem času je tudi več posojilnic na Kranjskem in v Spodnjem Štajerju vsled naročila „Zveze slovenskih posojilnic“ v Celji natančno revidoval in si pridobil tem povodom priznanje ne le prizadetih zadrug, toda tudi Zvezinega načelstva.

Novi ravnatelj zavoda toraj ni novinec v kreditni stroki in daje potrebno garancijo za prosperiranje. Podjetje, katero se mora z ozirom na finančne razmere dalmatinske srečno imenovati.

Okolnost, da izkažeti obe v Dalmaciji, v Zadru, in v Dubrovniku obstoječi hranilnici (Monte di pietá ed unita cassa di risparmio) koncem 1895. vlog sk upno 183.000 gld. je najboljši dokaz, da v pokrajini razpoložljiva sredstva nikakor ne zadoščajo potrebi hipotekarnega zaupa, da je treba toraj v to vrho iskati kapitala izvan pokrajine, za katerega kakor znano hranilnice nimajo atrakcijske moči, katero pa sijajno izvršujejo deželne hipotečne banke.

Okolnost, da je Dalmaciji nasproti kapital nalaga-jočih nekoliko rezerviran, je zadostno paralizirana s tem, da je obrestna mera za založnice (zastavne listine) določena na $4\frac{1}{2}\%$ in s tem, da je dalmatinski sabor določil, da prevzame zavod nasproti posestnikom založnic rentni davek od kuponov nase, in ne bomo se varali, ako progno- stikujemo, da se bodo te nove založnice, katere se bodejo kotovale na Dunajski in na Tržaški borzi, in katere se bodo z ozirom na amortizacijsko dobo posojil v 40 letih lahko prodajale za kurz toliko nad pari, da bode zavodu

mogoče, prevzemati jih od dolžnikov al pari. Pač bode obrestna mera za hipoteke, katera je enaka oni za založnice, določeni na $4\frac{1}{2}\%$, ker bodo morali dolžniki plačevati tudi še $\frac{1}{4}\%$ doprinosa za režijo, presezala ne le ono drugih deželnih hipotekarnih zavodov toda tudi povprečno tostranlitvanskih hranilnic, katera je že l. 1895. padla na 4.072% . Ali hranilnice v Dalmaciji niso hipotečnega zaupa prav nič delezni, kreditni zavodi v pokrajini in izvan iste pa skoro nič gojili in prepuščen je bil isti skoro izključno zasebnim kapitalistom, ti pa so vedeli to okolnost prav dobro izkoriščati s tem da so obrestno mero kar le mogoče napenjali, tako da 12 do 20% , obresti v zemljišni knjigi niso redke in $7\frac{3}{4}$ milijona hipotekarnega dolga obrestuje se v Dalmaciji povprek višje ko z 8% . Dokazano je toraj, da v Dalmaciji lihvarstvo skoro prav tako caete kakor v Galiciji. Zavod bode toraj, ako tudi le kako tretjino sedanjih hipotekarnih dolgov prevzame, pripomogel, da prištedijo posestniki v pokrajini okoli $\frac{1}{4}$ milijona goldinarjev na leto na obrestih, kateri iznos pa ni samo neposredno kot prišteden velicega, toda radi tega še večjega pomena za deželo, ker je ž njim posredno spojene zvišanje rente in ž njim tudi zvišanje vrednosti posestev. — Naravno bode pa sedaj vsled znižane obrestne mere marsikateri posestnik dosedaj neobremenega posestva, ki ga radi visokih obresti ni hotel obremeniti, to ugodno priliko porabil in vsled cenejega utegne se marsikatero obrtno ali industrijalno podjetje v kronovini razviti.

Želimo toraj novemu zavodu dober razvoj.

Grozdni sukač.

Mrčes, kateremu gre pač največja pozornost, ki je že čestokrat prouzročil veliko škodo, je grozdni sukač, o katerem piše priznan strokovnjak mej drugim to le:

Ker je spomladi deževno vreme jako ugodno za razvoj raznih boleznij, kakor tudi za pojav raznovrstnih škodljivcev, vidimo, da se prikaže tudi ta mrčes o neugodnem vremenu v veliko večji množini. Letos se je ta silna nadloga poprijela najboljših, najplemenitejših trtnih vrst.

Ta mrčes pa ne škoduje le s tem, da zmanjša množino trtnega proizvoda, ampak za kar ga moramo prištevati največjim škodljivcem vinoreje — on more uničiti ves letni pridelek, ako se od tega mrčesa pokvarjeno grozdje zmeša z dobrim.

Iz prezimujočih bub drugega rodu grozdnega sukača se razvijejo metuljčki, katere opazimo včasih proti koncu meseca aprila, navadno pa začetkom majnika. Ta, kacihi 7 do 8 mm. dolgi metuljček je na sprednjem delu kril rujavkasto bel ali pa rumenkasto rujav, medtem ko ima po sredi svinčenosiv pas. Zadnja krila so svetlo rujave barve in so pri samcih svetlejši kot pri samicah; kratke, nitkaste, kljunčasto naprej strleče tipalnice kakor tudi truplo je slamnato rumene barve.